

ASiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
sivistys- ja tiedejäostolle

Ulkomailla asuvien suomalaislasten ja -nuorten äidinkielen ja suomalaisen kulttuurin ylläpitäminen: Suomi-koulujen toiminnan turvaaminen edellyttää lisämäärärahaa

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Suomi-koulujen toiminnan tukeminen 29.01.31

Suomi-Seura ry ja Suomi-koulujen tuki ry esittävät, että eduskunta myöntää Suomi-koulujen toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen 350 000 euron lisämäärärahan vuodelle 2027. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtion talousarviossa ehdottama määräraha ei ole riittävä varmistamaan maailmalla toimivien Suomi-koulujen toimintaedellytykset.

Suomen rajojen ulkopuolella asuu noin 300 000 Suomen kansalaista. Suomi-koulut tarjoavat ulkosuomalaisille lapsille ja nuorille suomen kielen ja kulttuurin opetusta. Ne tukevat suomen kielen oppimista ja säilymistä sekä vaalivat alueillaan suomalaista kulttuuria. Ruotsinkieliset ulkosuomalaislapset ja -nuoret voivat vastaavasti opiskella ruotsia Ruotsi-kouluissa. Suomi-kouluja on noin 110 lähes 30 maassa. Niissä kasvaa noin 3 700 suomen kieltä ja kulttuuria sekä pohjoismaista arvopohjaa omaksuvaa ulkosuomalaislasta. Ruotsi-kouluissa opiskelee noin 40 ruotsia äidinkielenään puhuvaa suomalaista.

Suomen kielen ja kulttuurin sekä ulkosuomalaisten paluumuuton tukeminen vastaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteita. Hallitusohjelman mukaan vahva ja välittävä Suomi on avoin ja kansainvälinen maa, jossa jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus rakentaa hyvää elämää ja tavoitella unelmiaan. Ohjelmassa linjataan myös, että ulkomailla asuvien suomalaisten paluumuuttoa Suomeen helpotetaan. (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58).

Ulkosuomalaisstrategiassa vuosille 2022–2026 tavoitteeksi on asetettu, että valtionhallinto tukee aktiivisesti ulkosuomalaisten suomalaisen identiteetin, kielen, kulttuurin ja kansalaisuuden säilymistä ja vahvistumista. Suomi-

kouluilla on keskeinen tehtävä tämän tavoitteen toteuttamisessa.
(Sisäministeriön julkaisuja 2021:42).

Suomi-koulujen toiminnan painopisteet

Suomi-koulut tekevät merkittävää arjen sivistystyötä ulkosuomalaisten parissa eri puolilla maailmaa. Oman kielen ja kulttuurin säilyttäminen, niiden aktiivinen ylläpitäminen sekä yhteisöllinen toiminta ovat tärkeitä yksilöille, perheille ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Monipuolinen kielivaranto, kansalliskielten osaaminen mukaan lukien, on osa kielellistä huoltovarmuutta.

Kieli muodostaa keskeisen osan etnistä ja kulttuurista identiteettiä. Ulkosuomalaisille se on tärkein tapa ylläpitää yhteenkuuluvuuden tunnetta Suomeen: kotimaata on läsnä arjessa äidinkielen, suomen tai ruotsin, kautta. Ulkomailla aktiivisesti ylläpidetty suomen kielen taito helpottaa sujuvaa (paluu)muuttoa Suomeen. (Muuttuva ulkosuomalaisuus 2: Kyselytutkimus maailmalla asuvista suomalaisista. Siirtolaisuusinstituutti. 2026.).

Kielellinen ja kulttuurinen identiteetti vahvistaa selviytymiskykyä ja hyvinvointia. Suomi-koulut lisäävät ulkosuomalaisperheiden resilienssiä toimimalla perheiden kohtaamispaikkoina. Lasten kieliopetuksen ohella vanhemmat voivat tavata muita suomalaisia, keskustella suomeksi, lainata suomenkielisiä kirjoja koulun kirjastosta ja viettää yhdessä perinteisiä suomalaisia juhlia. Koulut kannustavat vanhempia käyttämään ja arvostamaan suomen kieltä ulkomailla. Näin ne tukevat merkittävästi lasten kielellistä kehitystä sekä monikielisyys- ja suvaitsevaisuuskasvatusta.

Ulkosuomalaisstrategian 2022–2026 mukaan ulkosuomalaiset toimivat tärkeinä Suomen mainelähettiläinä. Tätä voimavaraa voidaan hyödyntää Suomen maakuvatyössä. Tulevaisuudessa Suomi-koulut voisivat osallistua tähän työhön nykyistä vahvemmin ja suunnitelmallisemmin.

Suomen itsenäisyyden 110-vuotisjuhla yhdistää suomalaisia maailmalla

Vuonna 2027 Suomi viettää itsenäisyytensä 110-vuotisjuhlaa. Merkkivuosi tarjoaa tärkeän mahdollisuuden vahvistaa suomalaisten yhteyttä kotimaahan myös Suomen rajojen ulkopuolella. On olennaista, että juhla näkyy ja sitä vietetään myös ulkosuomalaisten yhteisöissä eri puolilla maailmaa.

Suomi-koulut tarjoavat laajasti tavoittavan ympäristön juhluvuoden toteuttamiseen. Niissä lapset, nuoret ja perheet kokevat suomalaisuutta yhdessä. Juhlavuoden tapahtumat ja oppimissisällöt vahvistavat erityisesti

nuorten sukupolvien suhdetta Suomeen ja tukevat suomalaisen identiteetin siirtymistä sukupolvelta toiselle.

Suomen 110-vuotisjuhlan viettäminen maailmalla lisää Suomen tunnettuutta ja tarjoaa mahdollisuuksia vuoropuheluun paikallisten yhteisöjen kanssa. Suomi-kouluilla on tärkeä rooli Suomen kulttuurin ja arvojen välittäjinä. Juhlavuoden suunnitelmallinen ja yhdenvertainen toteuttaminen edellyttää riittäviä resursseja, jotta kaikki Suomi-koulut voivat osallistua siihen.

Suomi-koulujen keskeiset haasteet: toiminnan ja rahoituksen epävarmuus

Ulkosuomalaiset lapset ja nuoret tarvitsevat nykyistä enemmän tukea kielitaitonsa ylläpitämiseen. Pääosin vapaaehtoistyöhön nojaavat Suomi-koulut toimivat keskenään hyvin erilaisissa ympäristöissä/olosuhteissa. Pandemian aikana osa kouluista otti käyttöön etäopetuksen, minkä ansiosta opetukseen on voitu tavoittaa myös oppilaita alueilta, joilla ei ole omaa Suomi-koulua. Kaikilla kouluilla ei kuitenkaan ole ollut riittäviä resursseja opetuksessa tarvittavan tietotekniikan hankkimiseen.

Tieto- ja viestintäteknologian suunnitelmallinen hyödyntäminen on yksi Suomi-koulujen keskeisistä kehittämiskohteista. Etäopetus ei silti voi korvata lähiopetuksen tarjoamia mahdollisuuksia harjoitella laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueita:

- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen

Suomi-koulujen uusiin kehittämiskohteisiin kuuluvat monilukutaidon vahvistaminen, oppilaiden omien kielitaitoprofiilien kehittäminen ja laatiminen Opetushallituksen suositusten mukaisesti sekä tekoälyn tunnistaminen, ymmärtäminen ja hyödyntäminen osana suomen kielen osaamista ja monipuolista medialukutaitoa.

Rahoituksen jatkuva epävarmuus vaikeuttaa Suomi-koulujen pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa. Eduskunta on myöntänyt vuodesta 2011 lähtien lisämäärärahaa koulujen toimintaan ja kehittämiseen. Valtiovarainvaliokunta totesi vuoden 2025 mietinnössään (VM 29/2025 vp [HE 99/2025 vp](#), kuten myös [VaVM 14/2023 vp](#) ja [VaVM 25/2024 vp](#)), ettei Suomi-kouluille ehdotettu 429 000 euron määräraha ole riittävä ja että jatkuva epävarmuus

rahoituksesta vaikeuttaa pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa. Valiokunta piti tärkeänä suomen kielen ja kulttuurin opiskelu mahdollistetaan ulkosuomalaisille lapsille ja nuorille. Tämä tukee osaltaan työvoiman liikkuvuutta ja viime vuosina lisääntyvässä määrin myös Naton ja Puolustusvoimien lähettämiä perheitä. Valiokunta totesi myös, että riittävään rahoitustasoon tulee kiinnittää huomiota.

Myös opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö Anita Lehikoisen johtama Ulkomaankoulujen asema ja tulevaisuus -työryhmä kiinnitti huomiota Suomi-koulujen riittämättömään rahoitukseen. Työryhmän mukaan valtionavustuksen riittävä taso on turvattava, sillä ilman lisäresursseja esitettyjä kehittämistoimia ei voida toteuttaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2019:28).

Alla olevassa taulukossa on esitetty Suomi-koulujen toimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuodesta 2009:

Vuosi	OKM	Eduskunta	Yhteensä
2009	450 000 €	-	450 000 €
2010	450 000 €	-	450 000 €
2011	450 000 €	200 000 €	650 000 €
2012	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2013	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2014	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2015	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2016	390 000 €	200 000 €	590 000 €
2017	424 000 €	230 000 €	654 000 €
2018	429 000 €	150 000 €	579 000 €
2019	429 000 €	250 000 €	679 000 €
2020	429 000 €	300 000 €	729 000 €
2021	429 000 €	300 000 €	729 000 €
2022	429 999 €	300 000 €	729 000 €
2023	429 000 €	300 000 €	729 000 €

2024	429 000 €	350 000 €	779 000 €
2025	429 000 €	300 000 €	729 000 €
2026	429 000 €	300 000 €	729 000 €
2027	429 000 €	350 000 €	779 000 €

Suomi-Seura ry jakaa Suomi-kouluille avustuksia ja tukee Suomi-koulujen hallinnollista kehittämistä, Suomi-koulujen tuki ry vastaa Suomi-koulujen pedagogisesta tukemisesta ja kehittämisestä

Ulkosuomalaisten asiantuntija- ja palvelujärjestö Suomi-Seura ry on vuodesta 2009 jakanut valtionavustuksella rahoitettavia avustuksia Suomi-kouluille. Vuonna 2023 avustuksen kriteereitä päivitettiin niin, että myös alle 3-vuotiaat lapset saatettiin avustuksen piiriin. Avustuksilla mahdollistetaan maailmanlaajuisesti Suomi-koulujen toiminta, tuetaan Ruotsi-kouluissa ruotsia opiskelevia suomalaisoppilaita, järjestetään Suomi-koulujen opettajille ja toimihenkilöille koulutusta Suomessa, maailmalla ja verkossa sekä aktiivisesti ja systemaattisesti kehitetään Suomi-kouluja pedagogisesta ja hallinnollisesta näkökulmasta.

Suomi-koulujen tuki ry vastaa Suomi-koulujen pedagogisesta tukemisesta ja kehittämisestä

Suomi-koulujen laadun varmistaminen ja yhtenäistäminen on ollut toiminnan ytimessä useita kymmeniä vuosia. Käynnissä on vuosittain 2–3 kärkeä, joilla opettajien osaamista ja ajantasaista materiaalia kehitetään tai suunnitellaan. Opettajien koulutus ja toiminnan kehittäminen on ollut systemaattista ja se perustuu Opetushallituksen julkaisuun: Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus (OPH määräykset ja ohjeet 2015:38). Suomi-koulujen henkilöstön sekä materiaalien pedagoginen kehittäminen pohjaa seuraaviin asiakohtiin, joita alati suunnittelemme, toimeenpanemme ja arvioimme. Seuraavat toiminnan kehittämisen kipukohdat ovat ratkaistavissa pitkäjänteisellä työllä ja riittävillä resursseilla.

1. Opettajien osaamisen vahvistaminen

Opettajat tarvitsevat täydennyskoulutusta kielitietoiseen opetukseen, eriyttämiseen ja kulttuurikasvatukseen. Tämä mahdollistaa oppilaiden yksilöllisen tukemisen ja vahvistaa heidän kielellistä ja kulttuurista identiteettiään.

2. Laadukkaat monikielisyttä tukevat oppimateriaalit

Tarvitaan ikä- ja kielitaitotasoon sovitettuja materiaaleja sekä digitaalisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat vuorovaikutteista ja motivoivaa oppimista. Nykyinen materiaalien omatuotanto kuormittaa opettajia ja heikentää opetuksen laatua. Yhdistys on laatinut kattavasti materiaalia opetuksen tueksi, tämän materiaalin hyödyntäminen sekä jalostaminen edelleen ajanmukaisiksi tehtäviksi, myös digitaalisuutta hyödyntäen, vaatii resurssin.

3. Oppimisen arviointi ja seuranta, monilukutaidon osana oppimisen edistymistä

Yhtenäiset ja pedagogisesti perustellut arviointimenetelmät, kuten portfolioit, tukevat oppimista ja oppilaan omaa reflektiota. Ne edistävät demokratiakasvatusta ja oppilaan aktiivista roolia omassa oppimisessaan sekä myöhemmin yhteiskunnassa.

4. Turvallinen, yhteisöllinen ja sinnikkyyttä vaaliva oppimisympäristö

Suomi-koulut tarvitsevat resursseja turvallisen, kannustavan ja osallistavan ilmapiirin rakentamiseen. Perheiden mukaan ottaminen vahvistaa oppimista ja yhteisöllisyyttä – keskeisiä pohjoismaisia arvoja.

Vuonna 2023 Suomi-kouluille on laadittu yhteinen strategia toiminnan kehittämiseen, strategia on linjassa ym. hallitusohjelman sekä ulkosuomalaisstrategian kanssa. Huomioon otetaan lisäksi Suomen perusopetussuunnitelma ja sen uudistaminen. Tavoitteena on vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä Suomi-koulujen toiminnassa perinteisen opetuksen tukena, mutta lisätä myös kirjallisuuden sekä lukemisen merkitystä sekä painottaa sinnikkyuden merkitystä oppimisessa. Tämä työ on alkanut, mutta se ei ole kestävällä pohjalla ilman suunnitelmallista ja pitkäkestoista resursointia.

Lisärahoitus ei ole vain investointi opetukseen, vaan myös **panostus pohjoismaiseen arvopohjaan, jossa yhdenvertaisuus, osallisuus ja demokraattinen osallistuminen** ovat keskiössä. Suomi-koulut tarvitsevat resursseja, jotta ne voivat tarjota laadukasta, tasa-arvoista ja kulttuurisesti merkityksellistä opetusta kaikille oppilaille – riippumatta heidän taustastaan tai kielitaidostaan. Suomi-koulut tukevat sekä yksilöiden että koko suomalaisen yhteiskunnan **kielellistä, kulttuurista ja kansainvälistä pääomaa**.

Suomi-Seura ry:n ja Suomi-koulujen tuki ry:n puolesta,

Pekka Sauri

puheenjohtaja
Suomi-Seura ry

Veera Toivonen

puheenjohtaja
Suomi-koulujen tuki ry

